

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Поствоєнна реабілітація сім'ї»
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма: «Поствоєнна соціально-психологічна реабілітація».

Спеціальність: 231 Соціальна робота.

Галузь знань: 23 Соціальна робота.

Рівень вищої освіти: другий (магістерський).

Викладач	Тургенєва Анастасія Олександрівна, к. пед. н., доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/faculties/fdssso/structure-fdssso/kaf-social-pedagogy/composition-kaf-social-pedagogy/turgeneva/
Контактний телефон	
Е-mail викладача	turgeneva.an@gmail.com
Графік консультацій	П'ятниця: 13.00-14.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Форма навчання	Кількість кредитів/годин	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Звітність
денна	-	-	-	-	-
заочна	3/90	8	6	76	екзамен

Семестр: II семестр.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: сім'я, діти, реабілітація, соціальні послуги, травматичний досвід, соціальна підтримка, військові, інтеграція.

Мета курсу: формування у здобувачів вищої освіти знань та практичних навичок щодо методів і підходів до соціально-психологічної реабілітації сімей, що постраждали від війни, відновлення психологічного благополуччя, соціальної інтеграції та забезпечення стійкості сімей у постконфліктний період.

Програмні компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі соціальної роботи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-10. Здатність працювати в команді.

СК-2. Здатність до виявлення соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального та психологічного благополуччя різних груп населення.

СК-3. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати та моделювати соціальні ситуації.

СК-5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (експертами з інших галузей/видів економічної діяльності), налагоджувати взаємодію державних, громадських і комерційних організацій на підґрунті соціального партнерства.

СК-8. Здатність до спільної діяльності та групової мотивації, фасилітації процесів прийняття групових рішень.

СК-9. Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців.

СК-20. Здатність розпізнавати наслідки післявоєнної травми в різних контекстах і надавати відповідні послуги з соціально-психологічної реабілітації та підтримку.

СК-21. Здатність розробляти стратегії соціально-психологічної реабілітації різних категорій осіб, соціальних груп і громад, які постраждали від війни та за необхідності здійснювати кризові втручання.

СК-22. Здатність керувати роботою з відновлення психічного здоров'я задля соціальної інтеграції різних категорій осіб, соціальних груп і громад, що постраждали від війни.

СК-23. Здатність розробляти та впроваджувати адвокаційні кампанії задля захисту прав та інтересів різних категорій осіб, соціальних груп і громад, що постраждали від війни.

Результати навчання:

ПРН-4. Показувати глибинне знання та системне розуміння теоретичних концепцій, як із галузі соціальної роботи, так і з інших галузей соціогуманітарних наук, зокрема моделей соціально-психологічної реабілітації різних категорій осіб, груп та громад.

ПРН-10. Аналізувати соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім'ї, соціальної групи, громади, формулювати мету і завдання соціальної роботи та соціально-психологічної реабілітації, планувати втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи.

ПРН-17. Самостійно будувати та підтримувати цілеспрямовані, професійні взаємини з широким колом людей, представниками різних спільнот і організацій, аргументувати, переконувати, вести конструктивні переговори, результативні бесіди, дискусії, толерантно ставитися до альтернативних думок.

ПРН-25. Розпізнавати наслідки післявоєнної травми в різних контекстах і надавати відповідні послуги з соціально-психологічної реабілітації та підтримку.

ПРН-26. Розробляти стратегії соціально-психологічної реабілітації різних категорій осіб, соціальних груп і громад, які постраждали від війни та за необхідності здійснювати кризові втручання.

ПРН-27. Застосовувати технології, методи і техніки з відновлення психічного здоров'я відповідно до різних запитів та вміти керувати роботою з відновлення психічного здоров'я задля соціальної інтеграції різних категорій осіб, соціальних груп і громад, що постраждали від війни.

ПРН-28. Розробляти та впроваджувати адвокаційні кампанії задля захисту прав та інтересів різних категорій осіб, соціальних груп і громад, що постраждали від війни.

Зміст курсу:

Тема 1. Теоретичні основи організації реабілітаційної діяльності з сім'ями.

Мета і завдання соціально-психологічної реабілітації сімей. Зміст, функції, принципи соціально-психологічної реабілітації сімей. Механізми та етапи соціально-психологічної реабілітації сімей. Основні умови організації соціальної реабілітації сімей. Основні групи сімей, що потребують реабілітації. Створення реабілітаційного середовища для надання допомоги сім'ям. Види соціально-психологічної реабілітації сімей.

Тема 2. Соціально-психологічна реабілітація сімей військових.

Соціально-психологічна реабілітація сімей загиблих військовослужбовців. Характеристика соціально-психологічної реабілітації під час горювання. Основні ризики щодо роботи з сім'ями, які пережили втрату. Форми та методи роботи з сім'єю, яка стала неблагополучною внаслідок втрати. Робота з родичами військових, які вважаються зниклими безвісти. Етика та конфіденційність у роботі з сім'ями військових. Соціально-психологічна допомога родинам військових, які повернулися з полону. Специфіка психологічної адаптації учасника бойових дій до родинного життя. Соціально-психологічна допомога дружинам ветеранів війни. Емоційне відновлення та стратегії подолання стресу у членів сімей ветеранів. Інтеграція та підтримка сімей ветеранів у місцевих громадах: кращі практики.

Тема 3. Соціально-психологічна реабілітація сімей із числа внутрішньо переміщених осіб.

Специфіка потреб сімей із числа внутрішньо переміщених осіб. Характеристика соціально-психологічної реабілітації сімей із числа внутрішньо переміщених осіб. Допомога в адаптації та розвитку навичок подолання кризової ситуації у сімей із числа внутрішньо переміщених осіб. Робота з втратою при соціальній адаптації сімей із числа внутрішньо переміщених осіб. Підходи до психосоціальної реабілітації сімей із числа внутрішньо переміщених осіб.

Тема 4. Соціально-психологічна реабілітація сімей цивільних громадян, що постраждали від війни.

Практика оцінки потреб дитини та її сім'ї. Характеристика основних послуг соціально-психологічної реабілітації сімей, що постраждали від війни. Основні напрями реабілітаційної діяльності з сім'ями, що постраждали від війни. Техніки підтримки для сімей, що постраждали від війни. Мультидисциплінарний підхід у процесі здійснення соціально-психологічної реабілітації сімей. Інноваційні підходи в соціально-психологічній реабілітації сімей.

Тема 5. Соціально-психологічна реабілітація дітей, які пережили війну.

Психоемоційний стан та потреби дитини, яка пережила війну. Особливості переживання травмивного досвіду дитиною. Методи соціально-психологічної реабілітації дітей. Робота з дітьми, у яких батько загинув на війні. Підтримка сім'ї як ключовий фактор у реабілітації дітей. Навчання батьків методам соціально-психологічної підтримки дітей. Зміцнення сімейних зв'язків після травматичних подій. Роль освітніх закладів у соціально-психологічній реабілітації дітей. Інноваційні технології соціально-психологічної реабілітації дітей.

Тема 6. Характеристика установ соціально-психологічної реабілітації сімей.

Типи реабілітаційних закладів для сімей. Основні види послуг, що надаються в реабілітаційних закладах. Визначення змісту та планування соціально-психологічної реабілітації сімей відповідно до їх потреб. Форми організації соціально-психологічної реабілітації сімей. Реабілітаційна культура та реабілітаційна активність батьків. Особливості та напрями діяльності Центрів допомоги сім'ям. Роль державних програм у соціально-психологічній реабілітації сімей. Міжнародний досвід організації соціально-психологічної реабілітації сімей.

Методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, лекція, бесіда, семінари); наочні (ілюстрування, опорний мультимедіа-конспект, навчальні фільми), практичні (вправи, дослідні роботи); методи стимулювання інтересу до навчання (навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо)); методи контролю і самоконтролю (метод усного контролю, метод письмового контролю).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): навчальний курс складається з лекційних, семінарських занять, самостійної та індивідуально-дослідної роботи.

Заохочується висловлювання власної точки зору, творчий підхід до виконання передбачених програмою курсу завдань. Обов'язковим є дотримання принципів академічної доброчесності.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагиату чи обману. Списування під час контрольних та самостійних робіт, екзамену заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності та неправомірного використання технологій ШІ не толеруються; підтримка створення освітньо-наукового середовища, побудованого на прозорості, доброчесності та високих стандартах наукової етики.

В умовах дистанційного навчання лекційні, семінарські заняття проводяться в онлайн-режимі у визначений розкладом час. Самостійні та індивідуально-дослідні роботи надсилаються на оцінювання через систему Moodle у визначений політикою курсу термін. Консультації здобувачів проводяться згідно визначеного вище графіку.

За умови оповіщення про повітряну тривогу, здобувач має право вийти з пари за попередженням викладача. Пропущену пару необхідно опрацювати асинхронно.

Визнання результатів навчання, отриманих здобувачами вищої освіти у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі

результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) освітнього компонента.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: технічне (ноутбук, мультимедійне обладнання); програмне (Microsoft Office (Power Point, Word), Zoom, Moodle, репозитарій); наочність (мультимедійні презентації, навчальні фільми).

Система оцінювання та вимоги:

Система нарахування рейтингових балів для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання (поточний контроль)

Теми навчального курсу	Види робіт			Підсумкові бали (max 25 балів)
	Семінарське заняття	Самостійна робота	Індивідуальні завдання	
Тема 1	-	10	15	25
Тема 2	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 3	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 4	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 5	-	10	15	25
Тема 6	-	10	15	25

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних, індивідуальних робіт тощо.

Нарахування рейтингових балів здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання (не пізніше ніж за тиждень після проведення семінарського заняття), систематизованих для кожного з видів робіт та представлено на електронній навчальній платформі Moodle БДПУ.

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється в усній формі (відповіді на перелік запропонованих питань).

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами, та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час екзамену.

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;
 n – кількість залікових кредитів;
 50 балів – екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування та самостійна робота						Середнє арифметичне запоточну роботу	Екзамен	Сума
Тема 1		Тема 2		Тема 3				
T1	T2	T1	T2	T1	T2			
25		25		25				
Тема 4		Тема 5		Тема 6				
T1	T2	T1	T2	T1	T2			
25		25		25				

Шкала оцінювання ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX
1-34	F

Список рекомендованих джерел:

1. Гончар І. Роль реабілітаційного потенціалу особистості в ході соціально-психологічної реабілітації. *Актуальні проблеми соціальної роботи: теорія і практика* : колективна монографія / І. В. Албул, О. Д. Балдинюк, О. М. Бойко [та ін.]; за ред. Н. М. Коляди; МОН України, Розробник Гончар І.Г. Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань: Візаві, 2020. С. 67–75.
2. Наказ Міністерства соціальної політики України № 1005 «Про затвердження форм обліку соціальної роботи з сім'ями/особами, які перебувають у складних життєвих обставинах» : станом на 13 липня 2018 р. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0943-18#n23>
3. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 3. Київ, 2018. 236 с.
4. Про соціальні послуги : Закон України від 27.04.2022 № 2193-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19/ed20220427#Text>.
5. Психологічна реабілітація військових та їхніх близьких. К. : Видавництво психологічної літератури «Психобук» (Psyhobook), 2023. 176 с.
6. Психосоціальна допомога внутрішньо переміщеним дітям, їхнім батькам та сім'ям з дітьми зі Сходу України : посіб. для практиків соціальної сфери / за ред. Л. С. Волинець. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Калита», 2015. 72 с.
7. Семигіна Т. В. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин та туризму, 2020. 275 с.
8. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій : практичний посібник / [Т. М. Титаренко, М. С. Дворник, В. О. Климчук та ін.] ; за наук. ред. Т. М. Титаренко / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. 220 с.
9. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. 1. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.
10. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. 2 (Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми) / А. В. Аносова, О. В. Безпалько, Т. П. Цюман та ін. / За заг. ред.: Т. В. Журавель, З. П. Кияниці. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 352 с.
11. Сучасні теорія і практика соціальної реабілітації: монографія / О. В. Чуйко, А. В. Кунцевська, О. М., Тохтамиш та ін.; за ред. О. В. Чуйко. К. : ВПЦ «Київський університет», 2021. 336 с.

12. Теоретичні та методичні аспекти соціальної діяльності : монографія / Хмельниц. нац. ун-т, Каф. соц. роботи і соц. педагогіки, Наук.-дослід. лаб. «Креат. педагогіки та зв'язків з громадськістю». Хмельницький : Цюпак А. А., 2020. Т. 2 / [О. М. Василенко та ін.]. 2020. 335 с.

13. Травматичний досвід: техніки по роботі з цивільним населенням: метод. посіб. / За редакцією Тетяни Курганської. К. : ТОВ «7БЦ», 2023. 292 с.

14. Шаумян О. Г., Комісарчик Л. Е. Соціально-психологічна реабілітація дітей, які постраждали внаслідок воєнного конфлікту на Сході України. *Габітус*. 2020. № 18, т. 1. С. 145-149.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ <https://library.bdpu.org.ua/>
2. Сайт БДПУ <https://bdpu.org.ua/>
3. Медіатека ФДССО
4. Електронна підтримка навчання Moodle БДПУ